

Церква Святого Мученика Дмитра села Серники

За народними переказами й історичними джерелами село Серники отримало свою назву від прізвища його першого власника шляхтича Содомського – Серницького, який заклав це давнє поселення над тихоплинною Стухлою, правою притокою Стиру. Ім'я цього українського шляхтича знаходимо в списку – переліку імен найвидатніших родів Н. М. Яковенко «Українська шляхта в кінці XIV – до першої половини XVIII ст.».

Село Серники, як давнє поселення Полісся, згадується в кількох документах, що їх називає Олександр Цинкаловський в своїй монументальній праці «Стара Волинь і Волинське Полісся». З цих документів бачимо, що 1449 року належало воно Олізару Силовичу, а попереднім його власником був князь Данилович.

Писемні згадки про Серники знаходимо в актах ревізій пуц і переходів Великого Князівства Литовського. Пізніше село стає власністю Полуховичів, предки яких були праотцями значної частини сучасного населення села Серники. Після зубожіння й розорення роду Полуховичів, село переходить у власність дрібного боярства, а ще пізніше дрібної шляхти, як Боричевські, Костюковичі і інші.

В першій половині XIX ст. частина села й землі належали власнику Скірмунту, маєток якого знаходився в селі Вичівка. Він заселив кріпаками з інших підвладних йому сіл Нове Село. Свідченням того є не тільки архівні документи, а й відмінні діалекти в місцевому говорі.

Згідно адміністративно – територіальному поділу село належало до Пінського повіту і в кінці XIX ст. за переписом було тут 22 оселі, 1356 жителів. Село своєю історією, побутом, традиціями і глибиною віри дуже заповонило польського письменника І. Крашевського, який згадує його в своїх творах.

У всі віки свого існування жителі Серник крім землеробства й тваринництва, славились своїми ремеслами: теслярством, бондарством, ткацтвом і іншими. Підтвердженням високої майстерності, глибини розуму й думки місцевих поліщуків є давня мистецька пам'ятка монументальної архітектури XV ст. – храм Святого Дмитрія. Його фундаторами, як і більшості тогочасних храмів Полісся, Були князі Пінські. Такі твердження наводить відомий Волинський церковний історик Володимир Рожко. Але по історичних документах XIX століття відомо, що той давній храм XV століття згорів від пожежі в 1820 році. На його місці через рік після пожежі, був зведений інший храм, котрий нині і є окрасою села. Відбудовувався храм на кошти прихожан, і дивлячись на швидкі темпи відбудови можна зробити припущення, що будівельники відновили в архітектурі, цілісність і композиційність попередника, що згорів. А якщо це так, то робимо висновок. У своєму архітектурно – стильовому вираженні сучасний Дмитрівський храм доносить до нас особливості храмового будівництва, ще доунійного періоду. Місцеві поліські майстри, в особливостях архітектурної конструкції зуміли органічно поєднати досконалість форм, із ладом пропорцій великих форм в особливій, тільки йому наявній силует. Ця церква, за словами Григорія Логвина, належить до найбільших величних шедеврів поліської школи дерев'яної архітектури.

Храм Святого Дмитрія – трибаний, три частинний в плані, вибудований без жодного цвяха, що засвідчує високу майстерність деяких предків, велич їх душі і творчого мислення. Цікавим в історичному плані є те, що храм у Серниках зводився у період початку впливу російської церкви в утвердженні цінностей свого канонічного погляду. Серницький храм відображає чисто народний культурний тип храмів – зі зрубними шатровими верхами, які дуже багато зустрічаються на Волині і явно суперечать храмобудівник канонам російської церкви. Подібне упущення, російська церква могла дозволити через те, що не мала надійного синодального нагляду, або ж на будівництві працювала бригада народних майстрів що мали досвід у зведенні подібних храмів, і знали усі «приписи», що передавались усно від майстра до майстра.

Подібні храми зустрічаються в цілому в інших районах Пінського Полісся – ... і Копан – Городку, на Сталінщині, а також у місті Петріков Гомельщина.

Щодо подібності із храмами Волині або Південніших районів досліджуваного нами регіону, то храм Святого Дмитрія відрізняється від них слідуючими відмінностями: на Волині у подібних храмах під банник зводиться восьмериком прямо на четверику стін, або з дуже невеликим загалом у 1-2 вінці, а вівтар і бабінець взагалі мають не зрубні шатра, а «на королі» чи кроквах, як у Ремчицях, Сарненського району чи Хінонах, Володимирецького району, так що під банники виходять невеликими, не 1/1 чи №/4 до ширини стін, а 1/2, так наче це великі ліхтарі. Вікна у під банниках врізані дуже низько – щоб світло з них освітлювало шатра – засоми і весь храм залитий світлом згори. Шатра на під банниках, можливо й не зрубні, а «на королях». Принаймні ліхтарів зовсім немає, прямо на велику маковку насаджено ще одну маленьку, а далі – хрест. На думку архітектора Сергія Верговського, - всі ці виразні ознаки, мають походження від давніх традицій каркасного будівництва. Ці ж впливи він вбачає й у конструкції дзвіниці. Тут на зрубну комору насаджено двоярусну каркасну дзвінницю у якій перший ярус 3/4 ширини зрубу, а верхній 1/2, тобто такий верх є традиційним для Полісся. Це передана через багато поколінь пам'ять про каркасну вежу – храм у чотири стовпи, які колись стояли у дохристиянські часи по усій Європі.

Відштовхуючись від цих особливостей, і порівнюючи храмове будівництво різних періодів історії, цілком вірогідним є те, що нинішній храм у Серниках доносить до нашого часу відображення прадавніх особливостей будівництва. Можна із впевненістю стверджувати, що церква Святого Дмитрія у селі Серники 1821 року побудови, є приємницею своєї прадавньої попередниці, і перейняла у неї, завдяки майстерності своїх зодчих найкращі форми, риси і конструкційні елементи, що нашаровувалися не одне століття й покоління в житті талановитих поліських майстрів будівельного ремесла, відображаючи у собі світоглядне бачення жителів цього поліського регіону. Тому не дивно, що на фасаді церкви висить охоронна таблиця пам'ятки архітектури XV - XVII ст. дати віків вибиті на ній, цілком відповідають епосі заснування цього храму, незважаючи на те що звели його на початку XIX століття.

П.Дубінець, священник, краєзнавець